

Γενική Σύσταση Νο. 30¹

Διακριτική μεταχείριση των αλλοδαπών

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων,

Υπενθυμίζοντας το Χάρτη του Ο.Η.Ε. και την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με την οποία όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι ως προς την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα και δικαιούνται να απολαμβάνουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες χωρίς διάκριση οιασδήποτε μορφής, και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα², το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων³ και τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων⁴,

Υπενθυμίζοντας τη Διακήρυξη του Ντουρμπάν με την οποία η Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και της Συναφούς Μισαλλοδοξίας αναγνώρισε ότι η ξενοφοβία σε βάρος των αλλοδαπών, ιδιαίτερα των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, αποτελεί μια από τις κυριότερες πηγές του σύγχρονου ρατσισμού και ότι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε βάρος των μελών των προαναφερόμενων ομάδων εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο μεροληπτικών, ξενοφοβικών και ρατσιστικών πρακτικών,

Σημειώνοντας ότι, βάσει της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων και των γενικών συστάσεων ΧΙ και ΧΧ, καθίσταται προφανές από την εξέταση των εκθέσεων των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση ότι θίγονται από τις προαναφερόμενες πρακτικές και άλλες ομάδες πλην των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των αλλοδαπών που στερούνται εγγράφων και όσων δεν μπορούν να αποδείξουν την ιθαγένεια του κράτους στην επικράτεια του οποίου ζουν, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου έχουν ζήσει όλη τους τη ζωή στα όρια της εδαφικής επικράτειας του κράτους αυτού,

Έχοντας διοργανώσει θεματική συζήτηση για το ζήτημα της διάκρισης των αλλοδαπών και έχοντας λάβει τις απόψεις των κρατών που είναι μέλη της Επιτροπής και της Σύμβασης καθώς και των εμπειρογνομόνων άλλων οργανώσεων και εξειδικευμένων οργανισμών του Ο.Η.Ε. και των μη κυβερνητικών οργανώσεων,

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη αποσαφήνισης των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα συμβαλλόμενα στη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων κράτη έναντι των αλλοδαπών,

Στηρίζοντας τη δράση της στις διατάξεις της Σύμβασης και ειδικότερα στο άρθρο 5, με το οποίο τα κράτη υποχρεώνονται να απαγορεύουν και να εξαλείφουν τις διακρίσεις που στηρίζονται τη φυλή, στο χρώμα, στην προέλευση, στην εθνοτική και εθνική καταγωγή όσον αφορά την απόλαυση των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων,

Επιβεβαιώνει ότι:

1. Υποχρεώσεις των συμβαλλομένων στη Σύμβαση κρατών

1. Το άρθρο 1 παρ. 1 της Σύμβασης ορίζει τις φυλετικές διακρίσεις. Το άρθρο 1 παρ. 2 ορίζει για τη δυνατότητα διαφοροποίησης της μεταχείρισης ιθαγενών και αλλοδαπών. Το άρθρο 1 παρ.

¹ Υιοθετήθηκε την 1η Οκτωβρίου 2004.

Απόδοση στην ελληνική και επιμέλεια: Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα.

² Σημείωση της Επιμελήτριας: έχει κυρωθεί με το [Ν. 1532/1985 \(ΦΕΚ 45, τ. Α'\)](#).

³ Σημείωση της Επιμελήτριας: έχει κυρωθεί με το [Ν. 2462/1997 \(ΦΕΚ 25, τ. Α'\)](#).

⁴ Σημείωση της Επιμελήτριας: έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με [Ν.Δ. 494/1970 \(ΦΕΚ 77, τ. Α'\)](#)

3 διακηρύσσει ότι όσον αφορά στην εθνικότητα, στην ιθαγένεια ή στην πολιτογράφηση οι διατάξεις νόμων των κρατών μερών δεν πρέπει να προβλέπουν διακρίσεις σε βάρος συγκεκριμένης ιθαγένειας,

2. Το άρθρο 1 παρ. 2 πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο που δεν υποθάλλει τη βασική απαγόρευση των διακρίσεων. Άρα, δεν πρέπει να ερμηνεύεται καθ' οιονδήποτε τρόπο που ακυρώνει το ουσιαστικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που αναγνωρίζονται και προστατεύονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα και από το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων,

3. Το άρθρο 5 της Σύμβασης αποτυπώνει την υποχρέωση των κρατών μερών να απαγορεύουν και να εξαλείφουν κάθε μορφής φυλετικές διακρίσεις κατά την απόλαυση των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων. Αν και κάποια από αυτά τα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές, του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, μπορεί να αναγνωρίζεται μόνον στους πολίτες των ενδιαφερομένων κρατών, όλοι οι άνθρωποι δικαιούνται κατ' αρχήν να απολαμβάνουν τα δικαιώματα του ανθρώπου. Τα κράτη μέρη υποχρεούνται να εγγυώνται την ισότητα ημεδαπών και αλλοδαπών στην απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων στο μέτρο που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο,

4. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, η διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια ή στο μεταναστευτικό καθεστώς συνιστά διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια ή στο μεταναστευτικό καθεστώς όταν τα κριτήρια που εφαρμόζονται δεν εξυπηρετούν, υπό το φως του αντικειμένου και του σκοπού της Σύμβασης, την επίτευξη θεμιτού σκοπού και δεν είναι ανάλογα του συγκεκριμένου επιδιωκόμενου σκοπού. Δεν χαρακτηρίζεται διακριτική η διαφορετική μεταχείριση στο πλαίσιο του άρθρου 1 παρ. 4 της Σύμβασης που αφορά σε ειδικά μέτρα,

5. Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να αναφέρουν όλες τις διατάξεις νόμων που αφορούν αλλοδαπούς και την εφαρμογή τους. Περαιτέρω, υποχρεούνται να περιλαμβάνουν στις περιοδικές εκθέσεις τους, με την κατάλληλη μορφή, τα κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα που αφορούν τον πληθυσμό των αλλοδαπών που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων κατηγοριοποιημένων ανά φύλο και εθνική ή εθνοτική καταγωγή,

Συστήνει,

Με βάση τις προαναφερόμενες γενικές αρχές στα κράτη μέρη της Σύμβασης, ανάλογα με τις ειδικότερες περιστάσεις, να υιοθετήσουν τα ακόλουθα μέτρα:

2. Μέτρα γενικής φύσης

6. Να επανεξετάσουν και να αναθεωρήσουν, ανάλογα με την περίπτωση, τη νομοθεσία τους, προκειμένου να εγγυηθούν την απόλυτη συμφωνία της με τη Σύμβαση, ειδικότερα όσον αφορά τη χωρίς διακρίσεις αποτελεσματική απόλαυση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 5,

7. Να διασφαλίσουν την εφαρμογή νομοθετικών εγγυήσεων κατά των φυλετικών διακρίσεων σε όλους τους αλλοδαπούς ανεξάρτητα από το καθεστώς τους ως μεταναστών και τη χωρίς διακριτικές συνέπειες για τους αλλοδαπούς εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας,

8. Να αποδίδουν μεγαλύτερη προσοχή στο καθεστώς των πολλαπλών διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί, ειδικότερα τα παιδιά και οι σύζυγοι των αλλοδαπών εργαζομένων, να αποφεύγουν την εφαρμογή διαφορετικών κριτηρίων μεταχείρισης στις αλλοδαπές, συζύγους ημεδαπών και στους αλλοδαπούς, συζύγους ημεδαπών, να αναφέρουν οιαδήποτε σχετική πρακτική και να υιοθετούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπισή τους,

9. Να διασφαλίσουν ότι οι μεταναστευτικές πολιτικές δεν έχουν ως συνέπεια τη διακριτική

μεταχείριση βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής,

10. Να διασφαλίσουν ότι τα μέτρα που υιοθετούνται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας δεν επιφέρουν, σκόπιμα ή εκ του αποτελέσματος, τη διακριτική μεταχείριση βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής και ότι οι αλλοδαποί δεν υπόκεινται σε φυλετικά ή εθνοτικά χαρακτηριστικά ή στερεότυπα.

3. Προστασία από τις εκδηλώσεις μίσους και τη ρατσιστική βία

11. Να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των ξενοφοβικών στάσεων και συμπεριφορών κατά των αλλοδαπών, ειδικότερα των εκδηλώσεων μίσους και της ρατσιστικής βίας, και να προάγουν την καλλίτερη κατανόηση της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων όσον αφορά στην κατάσταση των αλλοδαπών,

12. Να αναλάβουν αποφασιστική δράση για την αντιμετώπιση κάθε τάσης στόχευσης, στιγματισμού, δημιουργίας στερεοτύπων ή προκαταλήψεων σε βάρος των μελών των «αλλοδαπών» πληθυσμιακών ομάδων με βάση τη φυλή, το χρώμα, την προέλευση και την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, ειδικά από τους πολιτικούς, τους αξιωματούχους, τους διδάσκοντες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στο διαδίκτυο και σε άλλα δίκτυα ηλεκτρονικής επικοινωνίας και στην κοινωνία γενικότερα.

4. Πρόσβαση στην ιθαγένεια

13. Να διασφαλίσουν τη χωρίς διακρίσεις μεταχείριση των ομάδων των αλλοδαπών όσον αφορά στην πρόσβαση στην ιθαγένεια ή στην πολιτογράφηση και να αποδίδουν την προσήκουσα προσοχή στα πιθανά προσκόμματα της πολιτογράφησης των επί μακρό ή μονίμως διαμενόντων στην επικράτειά τους αλλοδαπών,

14. Να αναγνωρίσουν ότι η στέρηση της ιθαγένειας βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης ή εθνοτικής ή εθνικής καταγωγής αποτελεί παραβίαση της υποχρέωσης των κρατών μελών να διασφαλίζουν τη χωρίς διακρίσεις απόλαυση του δικαιώματος σε ιθαγένεια,

15. Να λάβουν υπόψη ότι σε κάποιες περιπτώσεις η άρνηση απονομής της ιθαγένειας σε επί μακρό ή μονίμως διαμένοντες αλλοδαπούς μπορεί να συνιστά μειονέκτημα όσον αφορά στην πρόσβασή τους στην απασχόληση και σε οφέλη της κοινωνικής πρόνοιας, κατά παραβίαση των αρχών της μη διακριτικής μεταχείρισης που αποτυπώνονται στη Σύμβαση,

16. Να μειώσουν την ανιθαγένεια, ειδικότερα την ανιθαγένεια των παιδιών, ενθαρρύνοντας για παράδειγμα τους γονείς να υποβάλουν αιτήσεις πολιτογράφησης για τα παιδιά τους και επιτρέποντας στους δύο γονείς να μεταβιβάσουν την ιθαγένειά τους στα παιδιά τους,

17. Να τακτοποιούν το καθεστώς των πρώην πολιτών των προκατόχων κρατών που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συμβαλλόμενου κράτους.

5. Απονομή της δικαιοσύνης

18. Να διασφαλίζουν στους αλλοδαπούς την ισότιμη προστασία και αναγνώριση ενώπιον του νόμου και σε αυτό το πλαίσιο, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες κατά της βίας που εκδηλώνεται με ρατσιστικά κίνητρα και να διασφαλίζουν την πρόσβαση των θυμάτων σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα και στο δικαίωμα να αξιώνουν δίκαιη και κατάλληλη αποζημίωση για κάθε βλάβη από την οποία υποφέρουν λόγω της προαναφερόμενης βίας,

19. Να εγγυώνται την ασφάλεια των αλλοδαπών, ειδικότερα όσον αφορά στην αυθαίρετη κράτηση και να διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες στα κέντρα κράτησης προσφύγων και αιτούντων άσυλο πληρούν τα διεθνή κριτήρια,

20. Να διασφαλίζουν ότι οι αλλοδαποί που κρατούνται ή συλλαμβάνονται στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας προστατεύονται προσηκόντως από το εθνικό δίκαιο το οποίο

είναι σύμφωνο με το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το προσφυγικό και ανθρωπιστικό δίκαιο,

21. Να καταπολεμούν την κακομεταχείριση και τη διακριτική μεταχείριση των αλλοδαπών από την αστυνομία και άλλα όργανα επιβολής του νόμου και από τους δημόσιους λειτουργούς εφαρμόζοντας αυστηρά τη σχετική νομοθεσία και τους κανονισμούς που ορίζουν τις κυρώσεις και διασφαλίζοντας την ειδική επιμόρφωση όλων των αξιωματούχων που ασχολούνται με τους αλλοδαπούς, συμπεριλαμβανομένης της επιμόρφωσης σε θέματα των δικαιωμάτων του ανθρώπου,

22. Να εισάγουν στο ποινικό δίκαιο διάταξη σύμφωνα με την οποία η διάπραξη εγκληματικής πράξης με κίνητρα ή σκοπό ρατσιστικά αποτελεί επιβαρυντική κατάσταση που επιτρέπει την επιβολή αυστηρότερης ποινής,

23. Να διασφαλίζουν τη σε βάθος διερεύνηση των καταγγελιών που υποβάλουν οι αλλοδαποί για φυλετική διακριτική μεταχείριση και την ανεξάρτητη και αποτελεσματική ενδελεχή εξέταση των καταγγελιών που αφορούν αξιωματούχους, ειδικά όσων αναφέρονται σε διακριτική ή ρατσιστική συμπεριφορά,

24. Να ρυθμίσουν το βάρος της απόδειξης στις αστικές δίκες όπου κρίνεται η διακριτική μεταχείριση βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης και εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής με τρόπο ώστε αφού ο αλλοδαπός αποδείξει εκ πρώτης όψης ότι είναι θύμα παρόμοιας μεταχείρισης να υποχρεούται ο εναγόμενος να αποδείξει την αντικειμενική και εύλογη δικαιολόγηση της διαφορετικής μεταχείρισης.

6. Απέλαση και απομάκρυνση των αλλοδαπών

25. Να διασφαλίσουν ότι η νομοθεσία που εφαρμόζεται στην απέλαση ή σε άλλες μορφές απομάκρυνσης των αλλοδαπών από τη δικαιοδοσία των κρατών μερών δεν ιδρύει, σκόπιμα ή εκ του αποτελέσματος, τη διακριτική μεταχείριση των αλλοδαπών βάσει φυλής, χρώματος ή εθνικής ή εθνικής καταγωγής και ότι οι αλλοδαποί έχουν ισότιμη πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να ζητούν την ακύρωση των αποφάσεων απέλασης και να παρακολουθούν αποτελεσματικά την πορεία των σχετικών προσφυγών,

26. Να διασφαλίσουν ότι οι αλλοδαποί δεν υπόκεινται στο μέτρο της ομαδικής απέλασης, ειδικότερα σε καταστάσεις όπου υπάρχουν ανεπαρκείς εγγυήσεις για την εξατομικευμένη εξέταση των περιστάσεων της υπόθεσης κάθε περίπτωσης,

27. Να διασφαλίσουν ότι οι αλλοδαποί δεν επιστρέφονται ούτε απομακρύνονται σε χώρα ή σε έδαφος όπου κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή σκληρής και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας,

28. Να αποφεύγουν τις απελάσεις των αλλοδαπών, ειδικά των επί μακρό διαμενόντων, που μπορεί να συνιστούν δυσανάλογη επέμβαση στο δικαίωμά τους σε οικογενειακή ζωή.

7. Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα

29. Να άρουν τα εμπόδια που δημιουργούν πρόβλημα στην απόλαυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών, ειδικά στους τομείς της εκπαίδευσης, της στέγασης, της απασχόλησης και της υγείας,

30. Να διασφαλίσουν την ελεύθερη πρόσβαση των αλλοδαπών και των παιδιών των παράνομων μεταναστών, που διαμένουν στο έδαφος των συμβαλλομένων μερών, στα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα,

31. Στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στις προϋποθέσεις πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να αποφεύγουν το διαχωρισμό και την εφαρμογή διαφορετικών κριτηρίων μεταχείρισης των αλλοδαπών βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης και εθνικής ή

εθνικής καταγωγή,

32. Να εγγυηθούν την ισότιμη απόλαυση του δικαιώματος σε κατάλληλη στέγαση σε ημεδαπούς και σε αλλοδαπούς, ειδικότερα αποφεύγοντας το διαχωρισμό στη στέγαση και διασφαλίζοντας ότι οι φορείς παροχής υπηρεσιών στέγασης δεν εφαρμόζουν διακριτικές πρακτικές,

33. Να υιοθετήσουν μέτρα που εξαλείφουν τη διακριτική μεταχείριση των αλλοδαπών όσον αφορά στις συνθήκες εργασίας και στις προϋποθέσεις πρόσληψης, συμπεριλαμβανομένων των κανονισμών απασχόλησης και των πρακτικών που σκόπιμα ή εκ του αποτελέσματος συνιστούν διακριτική μεταχείριση,

34. Να υιοθετήσουν αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη και την επανόρθωση των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί εργαζόμενοι, ειδικά οι αλλοδαποί που απασχολούνται ως οικόσιτο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων της δουλείας μέσω δανεισμού, της κατακράτησης των διαβατηρίων, της παράνομης κατακράτησης, του βιασμού και της σωματικής κακοποίησης,

35. Να αναγνωρίσουν ότι, ενώ τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να αρνούνται να προσφέρουν θέσεις εργασίας στους στερούμενους άδειας εργασίας αλλοδαπούς, όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στην εργασία και στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας συνάθροισης και συνεταιρίζεσθαι από την έναρξη της εργασιακής σχέσης έως τη λήξη της,

36. Να διασφαλίσουν ότι τα συμβαλλόμενα κράτη σέβονται το δικαίωμα των αλλοδαπών σε κατάλληλο επίπεδο σωματικής και πνευματικής υγείας αποφεύγοντας μεταξύ άλλων την άρνηση ή τον περιορισμό της πρόσβασής τους σε υπηρεσίες προληπτικής, θεραπευτικής και καταπραϋντικής υγείας,

37. Να υιοθετήσουν όλα τα αναγκαία μέτρα πρόληψης των πρακτικών που αρνούνται στους αλλοδαπούς την πολιτισμική τους ταυτότητα, όπως είναι οι νομικές και πραγματικές προϋποθέσεις για την αλλαγή του ονόματός τους προκειμένου να αποκτήσουν την ιθαγένεια και να υιοθετήσουν τα μέτρα που επιτρέπουν στους αλλοδαπούς να διατηρούν και να αναπτύσσουν τον πολιτισμό τους,

38. Να εξασφαλίσουν στους αλλοδαπούς χωρίς διάκριση βάσει φυλής, χρώματος, προέλευσης και εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, την πρόσβαση σε οποιοδήποτε χώρο ή υπηρεσία χρησιμοποιείται από το κοινό, όπως είναι οι μεταφορές, η εστίαση, τα ξενοδοχεία, τα καφενεία, τα θέατρα και τα πάρκα,

39. Η παρούσα γενική σύσταση αντικαθιστά τη [Γενική Σύσταση 11 \(1993\)](#).